

'Važno je na Igrama čuti kako su živjele dubrovačke žene'

Razgovarala TAMARA BORIĆ Fotografije LUKA DUBROJA, MARKO ERCEGOVIĆ

Kad je Nacional nedavno s Dorem Ruždjak Podolski, intendanticom Dubrovačkih ljetnih igara, razgovarao o njezinom autorskom projektu „Sjetne žene ragužejske“ - koji će se u Parku Gradac premijerno izvesti 17. kolovoza - ona je to ovako predstavila: „Učinilo mi se zanimljivim da baš u Dubrovniku progovorim o ženskosti na kazališni način. A onda je nekako spontano ispalo, kako to obično biva, da to baš i neće biti predstava o sjetnim ženama, već o ženama koje su svojom snagom, karizmom i inteligencijom nešto pomaknule u Republici, pa i u svijetu. O ženama koje su svojim angažmanom i djelovanjem nešto promijenile.“

Te dubrovačke žene - njih devet - igraju Nataša Dangubić, Gloria Dubelj, Nataša Kopeč, Iva Kraljević, Anica Kontić, Lana Meniga, Lidija Penić-Grgaš, Lucija Rukavina i Nikolina Prkačin. Deseta uloga nije ženska - jedini je to muškarac u podjeli, a igra sve njihove muškarce. To je 24-godišnji Marin Klišmanić, nedavno diplomirani glumac u klasi Dore Ruždjak Podolski te ujedno i njezin asistent na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Dramaturginje su Marijana Fumić i Stela Mišković.

Kako stoji u najavi predstave, iz bespuća sudbina koje su se zbivale kroz višestoljetnu povijest Dubrovnika odabrani su devet žena i jedan muškarac da evociraju ne samo ono prohujało vrijeme slavne Republike nego da nas podsjetu, ovdje i sada - danas, da smo neraskidivo vezani za svoje prapostojanje i da su neke stvari, barem što se žena tiče, neke na našu žalost, neke na našu sreću, ostale nepromijenjene. Svaka od ovih žena u svoje je vrijeme

i u okviru svojih mogućnosti učinila malenu, možda neznatnu pukotinu u svijetu koji je, kako nas je život naučio, itekako - muški. Posebno je to specifikum prošlosti Dubrovnika koji je, u silnoj želji da zaštiti svoje žene, često i sustavno igrao protiv njih. Neke od naših junakinja toga su bile svjesne, druge nisu, neke su se bunile i odupirale, dok su druge, pak, šutke trpjele, neke su kontrirale namijenjenoj

'ŽENE SE MORAJU BORITI za položaj u ovom svijetu puno više od muškaraca, pogotovo u našem glumačkom poslu. Muškarci puno lakše dobivaju prilike od žena'

im ulozi i poretku, dok su se druge sa svime mirile. No svaka je učinila nešto zbog čega ih je povijest zabilježila i zapamtila. Nešto zbog čega su i danas vrijedne da o njima progovorimo i zapitamo se: Je li se naša, ljudska civilizacija uopće pomaknula od onog šestoga dana kad na svoju sliku stvorio Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvorio, muško i žensko stvorio ih, barem za jedan, jedini (dubrovački) lakat? Marin Klišmanić u intervjuu za Nacional

govori o svom iskustvu na predstavi, u kojoj prvi put igra više uloga.

NACIONAL: U „Sjetnim ženama ragužejskim“ igra desetero glumaca, devet glumica i vi, jedini glumac, koji igra sve njihove muškarce. Kako ste doživjeli sve te uloge odnosno koliko je bilo izazovno igrati više likova?

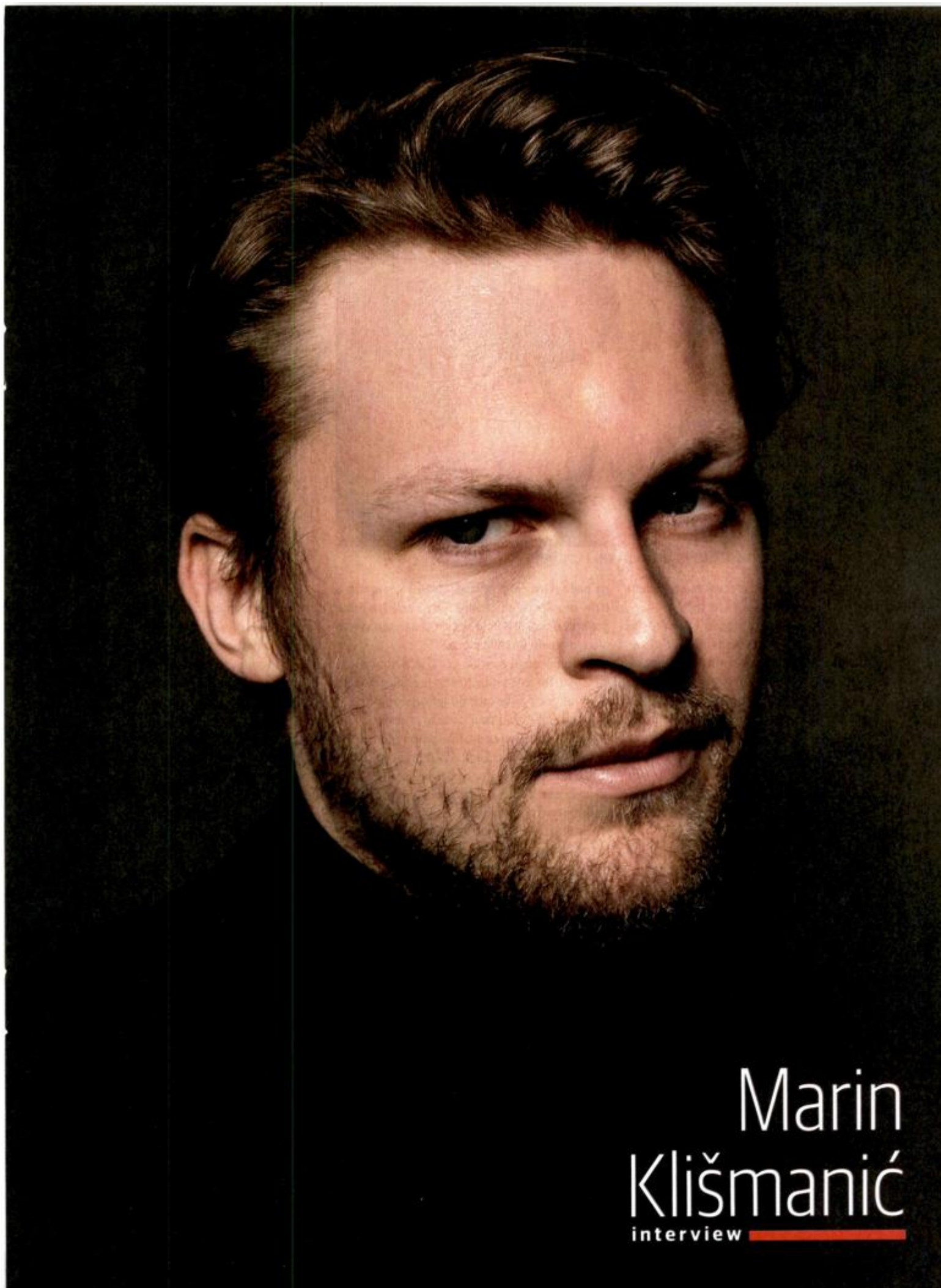
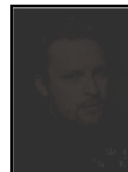
Moram priznati da mi je bilo izazovno raditi na ovim ulogama jer zapravo svaki od tih likova ima samo jednu scenu, a svejedno moraju biti drugačiji. No još jedna otegotna okolnost leži u tome što se ne radi o komediji, već o drami, pa si ne mogu dopustiti ogromne pomake, već se sve vodi na jedan fini minimalistički rad.

NACIONAL: Budući da je riječ o autorskom projektu Dore Ruždjak Podolski, priprema teksta i kasnije probe izgledaju malo drugačije. Kako je izgledao taj proces i volite li raditi na taj način, recimo to tako, bez poznatog predloška?

Uvijek je za glumca, a vjerujem i redatelja te dramaturga, lakše kad ima predložak koji je već gotov i koji treba postavljati i igrati, ali mislim da je taj međuprostor u kojem se režija, gluma i dramaturgija pronadu kada rade autorski projekt smisao kazališta jer kada se to dogodi, onda su svi primorani stvarati zajedno. Zato, koliko god da je teško i komplicirano na momente, ipak se taj duh zajedništva intenzivnije osjeti. Što se tiče naše predstave, dramaturginje Marijana Fumić i Stela Mišković pronašle su biografije i zapise o ženama čijim se sudbinama ovdje bavimo i otkrile su način da ispričaju njihove priče na jedan vrlo zanimljiv i neobičan način.

NACIONAL: Nije prvi put da kao glumac sudjelujete u autorskom projektu. Igrali ste i u „Danteovom Paklu“ u &TD-u, s mladim kolegama s

GLUMAC MARIN KLIŠMANIĆ u posljednjoj predstavi Dubrovačkih ljetnih igara, autorskom projektu Dore Ruždjak Podolski 'Sjetne žene ragužejske', igra jedinu mušku ulogu, odnosno igra muškarce svih devet kolegica s kojima dijeli scenu. Premijera je 17. kolovoza u parku Gradac

MARIN KLIŠMANIĆ S KOLEGICOM GLORIOM DUBELJ, KOJA IGRA FILIPU MENČETIĆ

Akademije. Sve se češće na sceni mogu vidjeti autorski projekti, kako gledate na to?

To je bio moj autorski projekt i prva režija koju sam potpisao. Rad na tako jednom zahtjevnom materijalu nije bio nimalo lagan, ali suradnici i glumci koje sam uzeo držali su mi leđa i vjerovali mi iako nisam ni sam znao kamo idem. Mislim da bi za svakog glumca bilo dobro da se upusti u autorski projekt jer se u njemu razvijaju i vještine pisanja, režiranja i imaginacije. Nakon svog autorskog projekta naučio sam mnogo o procesu koji prolazi redatelj dok radi predstavu, tako da sad puno jasnije gledamo na to što se događa s druge strane.

NACIONAL: Ova predstava se igra u Parku Gradac, naravno na otvorenom. Što ste kao glumac naučili u ambijentalnom teatru, koliko se razlikuje od dvorane, što vam je najizazovnije u igranju u ambijentu?

Teatar u ambijentu je uvijek užitek, ali i izazov. Najviše sam u ambijentalnom kazalištu naučio o kontroli glasa jer se susrećemo s raznim prirodnim elementima kao što su vjetar koji zna sušiti glasnice i slično.

NACIONAL: U ovoj predstavi radi se o svakodnevicu dubrovačkih žena, one su u fokusu. Koliko je važno govoriti o tome u današnje vrijeme, posebno u Dubrovniku? Koliko je važno za grad, za Igre, imati predstavu koja apsolutno živi s njima?

Mislim da je apsolutno važno da se sve te priče čuju i da se osjeti kako je to nekada bilo. Nevjerojatno je, zapravo, kako su žene bile tretirane kroz povijest. Smatram da je važno da se sve te priče čuju i da odjeknu u gradu.

NACIONAL: Ovo nije prvi put da igrate u predstavi koja ima snažne ženske likove, na pamet

mi pada „Genijalna prijateljica“ u kojoj igrate u HNK-u u Zagrebu. Mislite li da kazalište mora govoriti o temama koje se tiču žena, iako sve to ujedno govori o svima nama?

Tema žena je postala sve češća ne samo u kazalištu nego i svuda. Važno je naglasiti kako se žene puno više moraju izboriti za položaj u ovom svijetu od muškaraca, naročito kada govorimo o našem poslu. Muškarci puno lakše dobivaju prilike od žena. Zato mi je izuzetno drago da uza sebe imam devet kolegica koje su u prvom planu i koje svojim talentom oplemenjuju ovu predstavu.

NACIONAL: S Dorom Ruždjak Podolski radite još od Akademije, mislim da vam je bila i mentora ili profesorica, što ste naučili od nje? Koliko prihvaćate savjete od starijih redatelja i glumaca, smatrate li to dijelom sazrijevanja ili sve pokušavate sami?

**'KAZALIŠNE
 INSTITUCIJE u
 Hrvatskoj trebale bi
 češće raditi audicije da
 mladi glumci i glumice
 pokažu svoje vještine te
 da im se pruži prilika.
 Ali audicija nema jer
 smo jako malo tržište'**

Od Dore Ruždjak sam zaista naučio puno o kazalištu, ali i o životu. Mogu sa sigurnošću reći da mi nije samo mentor već prijatelj. U kazalištu čovjek ne može ništa sam jer je poanta cijelog posla zajedništvo.

NACIONAL: Na ADU predajete mladim kolegama, zašto ste odlučili prihvatiti ponudu? Što oni od vas uče, a što ste vi naučili od njih?

Ja sam zapravo od mladih kolega naučio mnogo toga o sebi. Gledajući njihove propuste i nedostatke prepoznao sam ih i kod sebe. Rekao bih da sam, baveći se pedagogijom, poboljšao svoje scenske sposobnosti.

NACIONAL: Kakva su vam iskustva s Dubrovačkim ljetnim igrima, što taj festival znači jednom glumcu i kako je igrati na Igrama? Je li izgubio na značaju ili je još važan?

Dubrovačke ljetne igre su uvijek izrazita čast. Mislim da nitko od glumaca nije ostao ravnodušan kada je dobio poziv da igra na Igrama. Ovaj festival je jedan od najvećih festivala u regiji. Volim se vratiti na Igre jer one za mene imaju sentimentalnu važnost.

NACIONAL: Smeta li vam činjenica da će se predstava igrati nekoliko puta u kolovozu pa će pauzirati skroz do sljedećeg ljeta? Kako gledate na te sezonske festivalske projekte?

Festival naprosto funkcionira na način da se predstave odigraju nekoliko puta i onda je kraj. Mislim da bi bilo suludo očekivati da predstave igraju po petnaestak puta jer je naprosto zgušnjat program. Ja sam uvijek spreman na to da će predstava odigrati nekoliko puta i nastojim biti što spremniji za tih pet izvedbi i to mi ne predstavlja nikakav problem.

NACIONAL: Vrlo ste mladi, nedavno ste diplomirali, ali imate jako puno ponuda, radite dosta, po različitim kazalištima, s različitim kolegama glumcima i redateljima. Svida li vam se raditi na taj način ili bi vam više odgovarao ritam i rad u ansamblu, s poznatim ljudima, u poznatom ambijentu?

Trenutačno sam zadovoljan kako stvari teku. Svida mi se to što imam priliku raditi s raznim ljudima. Nisam još razmišljao o ansamblu, ali u budućnosti bih se sigurno volio skrasiti negdje.

NACIONAL: Koliko je Hrvatska daleko od anglosaksonskog modela kazališta, u kojem se sve uloge dobivaju na audiciji i nema ansambala? Ima li po hrvatskim kazalištima dovoljno audicija, koje odgovaraju posebno mladim glumcima, jer na taj način mogu doći do angažmana?

Mislim da Hrvatska ima jako malo tržište i zbog toga nema puno audicija. Smatram da bi kazališne institucije trebale češće raditi audicije, da mladi glumci i glumice pokažu svoje vještine te da im se da prilika.

NACIONAL: Kakvi su vam planovi, što radite nakon Dubrovnika?

Na jesen radim Goldonijevu „Kučmaricu Mirandolinu“ u režiji Davora Svedružića, a zatim tekst Tomislava Zajca pod nazivom „Nestajanje“ u režiji Dore Ruždjak.